

ΛΟΓΟΣ

ΕΠΙ ΤΗΣ ΕΙΚΟΣΙΠΕΝΤΑΕΤΗΡΙΔΙ

ΤΟΥ

ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ ΠΑΡΝΑΣΣΟΥ

Φέρεται μεταξύ τῶν αἰσωπείων μύθων ὁ γνωστός ἐκεῖνος περὶ τοῦ γεωργοῦ καὶ τῆς δέσμης τῶν ράβδων, αἵτινες ἀθρόαι μὲν δὲν ὑπῆρξε δυνατόν νὰ κατεαγῶσιν, ἀνά μίαν δὲ λαμβανόμεναι ἐθραύσθησαν ραδίως. Ἡ δυσκαταγώνιστος αὕτη δύναμις τῆς ὀμοιοῦσας ἢ ὑπὸ τοῦ μύθου τούτου ἐμφαινομένη ἐπεφοίτησε, φαίνεται, ὡς ἀοράτου κόσμου παράγγελμα εἰς τὰς ψυχὰς τῶν τεσσάρων ἀδελφῶν, οἵτινες πρὸ ἐτῶν εἰκοσιπέντε ἴδρυσαν ἐν μέσῳ παίζοντες τὸν Φιλολογικὸν Σύλλογον Παρνασσόν, καὶ ἔμεινεν ἔκτοτε ἡ ἀρχὴ αὕτη ἀληθῆς ὄρος τῆς ὑπάρξεως τοῦ Συλλόγου.

Ὀλίγα μόνον ἔτη εἶχον παρέλθει ἀπὸ τῆς ἀναιμάκτου ἐκείνης ἐπαναστάσεως, ἥτις, κρημνίσασα τὸν πρῶτον τῆς Ἑλλάδος θρόνον, μᾶλλον ὑπὸ τῆς συνδρομῆς ἐπιβλητικῶν ὄρων ἀναπλάσεως κοινωνικῆς καὶ ἐθνικῆς εἶχε προκληθῆ ἢ ὑπὸ τῆς ἀνάγκης λόγων πολιτικῶν πρὸς ἔξωπιν βασιλείῳ τὴν μὲν Ἑλλάδα φιλοῦντος, τᾶλλα δὲ ἀγαθοῦ. Ἐν δὲ τῇ ἀναζυμώσει, ἣν προήγαγε τοῦ Ὄθωνος ἡ πτώσις, πρωτίστην κατέλαβε θέσιν ἡ ἀνάπτυξις τοῦ ἐλευθέρου δικαιώματος τοῦ συνέρχεσθαι, ἡ προαγωγὴ τῆς ἰδιωτικῆς πρωτοβουλίας ἐν ζητήμασιν ἀποσκοποῦσιν εἰς τὴν πρόοδον τῆς κοινωνίας, εἰς πλήρωσιν προαιωνίων ἐθνικῶν πόθων. Ἡ μὲν ἑλληνικὴ κοινωνία ἤσθάνετο τὴν ἀνάγκην ἀβιάστου προαγωγῆς τῶν γραμμάτων, ἀληθοῦς εἰς ἀπάσας τὰς κοινωνικὰς τάξεις ἐξικνουμένης διαδόσεως τῆς παιδείας, ἐλευθέρου τοῦ πνεύματος καὶ τοῦ χρήματος συναναμίξεως, προοδευτικῆς τῶν ἠθῶν ἐπιλεπτύνσεως, μορφώσεως καὶ ἀναμορφώσεως. Τὸ δ' ἔθνος ἤσθάνετο τὴν ἀνάγκην τῆς μακρᾶς ἐκείνης πρὸς τὴν μεγάλην ἐθνικὴν ἀποκατάστασιν προπαρασκευῆς, ἥτις δὲν εἶνε ἔργον τῆς κυβερνήσεως, ἀλλὰ τῶν ἀτόμων, τῆς ἡσύχου καὶ ἀθορύβου, ἀλλὰ μεμελετημένης καὶ σκοπίμου μεταλαμπαδεύσεως τῶν ἑλληνικῶν γραμμάτων μέχρι τῶν ἐσχατιῶν τῶν ἑλληνικῶν χωρῶν, ἐκεῖ ὅπου ἡ

ἐθνική πάλη τῶν φυλῶν πολλάκις ἐκδηλοῦται διὰ τοῦ ὑπὲρ τῆς γλώσσης καὶ παιδείας ἀγῶνος.

Ὁ ἐπισκοπῶν τὴν εἰκοσιπενταετῆ τοῦ ἡμετέρου Συλλόγου ἱστορίαν θὰ συνομολογήσῃ μετ' ἐμοῦ, ὅτι τῶν αἰσθημάτων τούτων, ὅτι τούτων τῶν κοινωνικῶν καὶ ἐθνικῶν ἀναγκῶν γέννημα ὑπῆρξεν ἡ ἰδρυσις τοῦ Παρνασσοῦ. Ἀλλὰ δὲν πρέπει νὰ πιστευθῇ, ὅτι ἡ μεγάλη αὕτη ἐπιβολή, ὅτι αἱ πολύπλοκοι αὗται ἰδέαι εἶχον ἐπιφοιτήσῃ σαφεῖς καὶ διαυγεῖς εὐθὺς ἀπὸ τῆς πρώτης ἡμέρας εἰς τὰς παιδικὰς κεφαλὰς τῶν πρώτων τοῦ Παρνασσοῦ ἰδρυτῶν. Ἄν τι τοιοῦτον ἤθελε παραδόξως συμβῇ, τὸ τερατούργημα τοιαύτης ἀπροσδιονύσου ἐπιβολῆς ἤθελεν ἀναγκαίως συνθλιθῆ μετὰ τῆς αὐτῆς ταχύτητος, μεθ' ἧς καὶ ἤθελε κυοφορηθῆ. Εὐτύχημα δὲ διὰ τὸν Παρνασσὸν ὑπῆρξεν, ὅτι ἡ ἀνέλιξις αὐτοῦ ἦτο βραδεῖα καὶ ἐσκεμμένη, ἄπαυστος, ἀλλὰ φυσική καὶ ἄνευ ἀλμάτων, ἅτινα ἤθελον μὲν ἴσως προοδοποιήσῃ κατὰ τὸ φαινόμενον τὸ ἡμέτερον ἔργον, ἀλλὰ καὶ ἤθελον συντρίψει προῶς τοὺς πόδας πολυσπερχῶν μὲν, ἀλλ' ἔτι ἀπαγῶν ἀθλητῶν.

Εὐτυχῶς ἡ πρόοδος ὑπῆρξε φυσική. Οἱ τέσσαρες ἀδελφοὶ ἐπὶ μακρὸν συνήρχοντο ἐν παραθύστῳ, ὡς εἰ ἐτέλουν τι ἔργον σκότιον, καὶ μόλις που οἱ γονεῖς ἐγνώριζον, ὅτι τὰ τέκνα αὐτῶν ἀφήρουν ἀπὸ τῶν εἰς τὴν ἡλικίαν αὐτῶν ἀρμοζόντων παιγνίων ὥρας τινάς, ὅπως συνεργόμενοι ἐν γωνίᾳ τινὶ τοῦ πατρικοῦ οἴκου ἀναγινώσκωσι κοινῇ εἰς ἐπήκοον ἀλλήλων βιβλία ἐνδιαφέροντα ἢ ἀνγκοινόνωσιν εἰς ἀλλήλους δοκίμια μικρῶν διατριβῶν, ἀποτόκων τῶν σχολικῶν διδασμάτων.

Ἀλλὰ τὰ ἔτη παρήρχοντο. Οἱ μαθηταὶ μετέβησαν ἀπὸ τοῦ σχολείου εἰς τὸ Πανεπιστήμιον, καὶ ὁ μικρὸς σύλλογος ἐξῆλθε τῶν στενῶν ὀρίων τῆς πρώτης αὐτοῦ κρύπτῃς, καὶ εἰς τοὺς πρώτους ἐκείνους ἐταίρους προσετέθησαν κατ' ὀλίγον οἱ στενότατοι τῶν παιδικῶν φίλων. Ὁ σύλλογος ἠϋξάνεν, ἀλλ' ἠϋξάνε βραδέως. Αἱ εἰσπράξεις τῆς πρώτης διμηνίας ἀνῆλθον εἰς δραχμὰς 6.30 καὶ αἱ δαπάναι εἰς λεπτὰ 30, ἔμεινε δὲ περίσσευμα δραχμῶν 6. Ἐκ δὲ τῆς λογοδοσίας τῆς β' ἑξαμηνίας τοῦ β' ἔτους, τῆς πρώτης δι' ἐκτάκτου συνεισφορᾶς τῶν μελῶν ἐκτυπωθείσης, μανθάνομεν, ὅτι τὰ μέλη, μεσοῦντος τοῦ 1867, ἀνῆρχοντο ἐν ὄλῳ μετὰ καὶ τῶν ἐκτάκτων καὶ ἐπιτίμων εἰς 62, ὅτι 62 βιβλία εἶχον δωρηθῆ ἐντὸς ἑξαμήνου εἰς τὴν μικρὰν τοῦ Παρνασσοῦ βιβλιοθήκην καὶ ὅτι τὸ ταμεῖον εὐρίσκετο ἐν προόδῳ, διότι «ὁ ταμίας εἶχε κατορθώσει νὰ διπλασιασθῶσιν αἱ τοῦ συλλόγου εἰσπράξεις». Ἀνῆρχοντο δὲ κατὰ τὴν ἑξαμηνίαν ἐκείνην τὰ μὲν ἔσοδα εἰς δρ. 64.10, τὰ δ' ἔξοδα εἰς δραχ. 35.90, ὡς ἔμενον ἐν τῷ ταμείῳ καὶ περίσσευμα ἐκ δρ. 28.50. Λαμ-

πρὸ ἀληθῶς οἰκονομικῆ κατάστασις σωματείου τόσον ἀνεπίδευός, ὥστ' ἐπὶ ἕξ ὄλους μῆνας νὰ δυνηθῆ ἐκ δραχμῶν ἐξήκοντα καὶ τεσσάρων νὰ ἔχη σχεδὸν τὸ ἥμισυ ὡς περίσσευμα. Ἀλλὰ καὶ ὁποῖα ἀντίθεσις πρὸς τὴν οἰκονομικὴν κατάστασιν τῆς σήμερον, ἦν ἐπήγαγε μακρῶν ἐτῶν συνετὴ διοικήσεις. Κατὰ τὸν ἀπολογισμὸν τοῦ ἔτους 1891 τὰ μὲν ἔσοδα ἀνῆλθον εἰς δρ. 52,267.90, τὰ δ' ἐξόδα εἰς δρ. 21,789.20.

Πράγματι ὁ μικρὸς σύλλογος δὲν εἶχε κατὰ τὰς πρώτας αὐτοῦ ἀρχὰς μεγάλας ἀνάγκας. Ἐτελοῦντο μὲν ἤδη ὑπ' αὐτοῦ δημοσιώτερὰ πῶς ἀναγνώσματα καὶ ἐγίνοντο συζητήσεις, ἀλλὰ πάντα ταῦτα ἐν κύκλῳ στενῷ. Ἐνοικίου ἀνάγκη δὲν ὑπῆρχε, διότι ἀντὶ αἰθούσης τῶν συνεδριῶν, τελουμένων κατὰ Κυριακὴν, ἐχρησίμευεν — ὁ σύλλογος, ὅστις ξενίζει ὑμᾶς σήμερον μετὰ εἰκοσιπενταετίαν ἐν τῷ εὐπρεπεῖ τούτῳ μεγάρῳ, δὲν ἔχει λόγον νὰ αἰσχύνηται διὰ τὰς πρώτας του εὐτελεῖς ἀρχὰς — ὡς αἴθουσα, λέγω, τῶν συνεδριῶν ἐχρησίμευε τὸ ἰσόγειον δωμάτιον τῶν ὑπηρετιῶν τοῦ οἴκου τοῦ κατὰ τὰ τὰ πρώτα ἔτη ξενίσαντος τὸν Σύλλογον, τοῦ οἴκου, ἐξ οὗ εἶχεν ἀπορρεύσει ὁ Παρνασσός. Ἀλλὰ καὶ κλητῆρων καὶ ταχυδρομικῶν ἐξόδων δὲν ὑπῆρχεν ἀνάγκη, διότι πᾶσα κοινοποίησις ἐγένετο ἀπὸ στόματος εἰς στόμα ἐν τοῖς προαυλίοις τοῦ Πανεπιστημίου μεταξὺ τῶν ὀλίγων φίλων συμφοιτητῶν τῶν ἀποτελούντων τὸν Σύλλογον. Τὸ δ' ἀνεπίδεδός τοῦ Συλλόγου ἔβαινε μέχρι τοσούτου, ὥστε οὐδὲ ὑπηρετοῦ ἢ κορηθροφόρου εἶχεν ἀνάγκην, διότι τὸ ἔργον τοῦ καθαρισμοῦ τοῦ δωματίου, ὅπερ τὰς μὲν καθημερινὰς ἐχρησίμευεν εἰς τὰς μούσας τοῦ μαγειρείου, τὰς δὲ Κυριακὰς ἠὺτρεπίζετο, ὅπως ὑποδεχθῆ τὰς Ἐλικωνιάδας, ἐπετέλουν αὐταὶ αἱ θεράπαινίδες τοῦ Παρνασσού, συνεπιλαμβανομένων ἐνίοτε καὶ αὐτῶν τῶν μελῶν του.

Ὀλίγα μόνον ἔτη εἶχον παρέλθει καὶ ὁ Σύλλογος ἠσθάνθη τὴν ἀνάγκην καὶ τὰς δυνάμεις νὰ τανύσῃ τὰς πτέρυγας του, ἐγκαταλείπων δὲ τὴν φιλόξενον καλιάν, ἣτις εἶχε περιθάλψει τὸν ἀπτῆνα νεοσσόν, νὰ τραπῆ βίον δημοσιώτερον. Αἱ εἰσπράξεις ἠὺξήθησαν, τὰναγνώσματα εἰλικυον ἤδη ξένους τινὰς ἀκροατὰς πλὴν τῶν ἐταίρων, αἱ προστεθεῖσαι συζητήσεις ἐπιστημονικῶν θεμάτων ὄξυνον τὴν ἐπιμέλειαν τῶν νεαρῶν ρητόρων, ἢ εἰς τὸ ἀνωγνώστηριον καὶ τὴν βιβλιοθήκην φιλίτησις ἐγένετο ὁσημέραι πυκνοτέρα. Ἀλλὰ ταῦτα πάντα ἐξηκολούθουν νὰ γίνωνται ἄνευ πατάγου, ἐν στενῷ οὕτως εἰπεῖν κύκλῳ, οὐχὶ μὲν πλέον οἰκογενειακῷ, ἀλλ' ὅμως πάντοτε φιλικῷ. Τὸ ἑλληνικὸν δημόσιον οἶονεὶ παντελῶς ἠγγόει καὶ αὐτὴν τὴν ὑπαρξιν τοῦ κρυψιθίου Παρνασσού, ὅτε Κυριακὴν τινα τοῦ Ἰανουαρίου 1869 σεβαστὸς πρεσβύτης ἐπιφανεὶς ἐξαπίνης εἰς τὸν ὑπὸ τὸν Λυκαβηττὸν μικρὸν οἰκίσκον, ὃν εἶχε τότε ἐκμεμισθωμένον

ὁ Παρνασσός, καὶ εἰσελθὼν εἰς τὸ αἴθουσάριον αὐτοῦ, ὅπου μόλις τριάκοντα νεανῖαι ἠδύναντο νὰ καθήσωσιν ἀνέτως, παρέστη εἰς τινα τῶν συζητήσεων ἐπιστημονικοῦ θέματος. Οἱ συλλαληταὶ ἐτιμήθησαν καὶ ἐξενίσθησαν βλέποντες τὸν λευκότριχα ἐπισκέπτην, ἀλλ' ὅτι καὶ ἐκεῖνος ἐξενίσθη οὐ μικρὸν ὑπὸ τῶν θεαμάτων καὶ ἀκουσμάτων τῆς ἡμέρας ἐκείνης ἀπεδείχθη μετ' οὐ πολὺ, ὅτε ἡ «Πανδώρα», τὸ δημοσιογραφικὸν ὄργανον τοῦ ἐπισκέπτου ἐκείνου, ὅστις ἦτο ὁ Νικόλαος Δραγούμης, ἐδημοσίευσεν ἴδιον ἄρθρον ἐπιγραφόμενον: *Φιλολογικὸς Σύλλογος Παρνασσός*¹.

Ὁ Δραγούμης ἐκήρυττεν, ὅτι σπανίως κατενόγη τοσοῦτον τὴν καρδίαν, ὅσον ὅτε εὐρέθη μεταξὺ νέων, τῶν ὁποίων καὶ οἱ λόγοι καὶ τὸ ἦθος ἐφαίνοντο προεξασφαλίζοντα ὁλόκληρον αὐτῶν τὴν συνδρομὴν εἰς τὴν πατρίδα.

Ἡ εἰσαγωγή, ἣν ὁ Δραγούμης προέταξε τῆς ἐκθέσεως τῶν κατὰ τὴν ἐν τῷ Συλλόγῳ συζητήσεων περὶ τοῦ θέματος «τίνα τὰ καθήκοντα τοῦ πολίτου», ἐπαρκῶς καὶ δικαίως χαρακτηρίζει τὴν θέσιν τοῦ Συλλόγου ἐν ἔτει 1869.

«Πρὸ τεσσάρων ἐτῶν, ἔγραφεν, ἐλάχιστος ἀριθμὸς νεανίσκων, ἐπιθυμοῦντες ν' ἀποφύγῃσι τὴν κακοσχολίαν καὶ τὴν κοινὴν παρ' ἡμῖν πολιτικὴν ἀργολογίαν, τῆς ὁποίας ἡ ἐπὶ τὴν ἠθικὴν ἰδίως ἀγωγὴν ἐπιρροὴ εἶνε ὅσον δὲν φανταζόμεθα ὀλεθρία, συνέστησαν μικρὸν σύλλογον, οὗτινος τὰ μέλη συνεργόμενα ἐν παραθύστῳ κατὰ τὰς ἐορτὰς συνδιεβλέγοντο ἢ καὶ ἀνεγίνωσκον ἱστορικὰ καὶ φιλολογικὰ προγυμνάσματα. »Καὶ ἐπειδὴ οὔτε ἐφήβου ἡλικίαν εἶχον, οὔτε τὴν ἀτέλειαν τῆς διανοητικῆς αὐτῶν ἀναπτύξεως ἠγνόουν, ἐφρόντιζον νὰ συνεδριάξωσιν ὅλως ἀγνώστοι· εἰ δέ τις μαθὼν τὴν ὑπαρξίν τοῦ παιδικοῦ συλλόγου ἔλεγε ἡτι εὐμενές, τὰ παρόντα μέλη ἠρυθρίων ἐκ δειλίας ἢ καὶ ἔσπευδον ν' ἀπαυτήσωσιν ὅτι παιδιᾶς χάριν ἐγίνετο ὅ,τι ἐγίνετο. Ἄλλ' ὁ χρόνος ὑπαρῆρχετο· οἱ νεανίσκοι προέκοπτον ἐν ἡλικίᾳ, μετ' αὐτῶν δὲ προέκοπτε καὶ ὁ σύλλογος· οἱ ἑταῖροι ἐδιπλασιάσθησαν, τὰ ἀθύσματα προεβιδάσθησαν εἰς γυμνάσματα, κατεβλήθησαν τὰ θεμέλια βιβλιοθήκης, καὶ τῇ συνδρομῇ τῶν μελῶν ἠγοράσθησαν περιοδικὰ συγγράμματα ἡμέτερά τε καὶ ξένα, ἅτινα ἀπετέλεσαν τὴν βᾶσιν ἀναγνωστηρίου. »Ἐπὶ τέλος οἱ ἔφηβοι γενόμενοι θαρραλεώτεροι μετεκομίσθησαν εἰς αἴθουσαν ἐπίτηδες ἐνοικιασθεῖσαν καὶ ἀνεκήρυξαν τὴν ἴδρυσιν τοῦ Παρνασσοῦ. Καλὸν δὲ νομίσαντες καὶ νὰ περιβάλωσιν αὐτὸν διὰ τινος ἀρχαιοτέρου ἀξιώματος, προσέλαβον τιμῆς ἕνεκα καὶ τινὰς ἐκ τῶν πρεσβυτέρων καὶ γνωστῶν λογίων. Ἐπειδὴ δὲ ἐν τῷ μεταξὺ τούτῳ ἐπλα-

¹ Πανδώρας Τόμ. ΙΘ' σ. 421 κ. ἑ.

»τύνη καὶ τῶν γνώσεων αὐτῶν ὁ κύκλος, προσέθεντο εἰς τὰ ἀναγνώ-
»σματα καὶ τὴν συζήτησιν.

»Ἴδου πῶς ἐξ εὐτελοῦς μὲν ἀφειτηρίας ὀρμηθέντες, πολλὴν ὁμῶς ἔχον-
»τες τὴν καρτερίαν, καὶ—χρῆμα σπανιώτατον ἐν Ἑλλάδι—πλείονα
»τὴν ὀμόνοιαν, ὀργῶσι σήμερον πρὸς γενναιότερα καὶ σπουδαιότερα.»

Καὶ ταῦτα μὲν ἔγραφεν ὁ Δραγούμης, ὀμόφρονος ἔχων ἐν ταῖς περὶ
Παρνασσῶ κρίσεσιν αὐτοῦ πάντας τοὺς παρακολουθοῦντας τὰ ἔργα τῶν
νεαρῶν αὐτοῦ ἐταίρων. Ὁ δὲ Σύλλογος, τοιαύτης τυγχάνων ὑπὸ τῶν
πρεσβυτέρων καὶ ἐπαϊόντων ἐνθαρρύντεως, ἀληθῶς ἔκτοτε ἤρχισε προ-
βαίνων εἰς ἔργα γενναιότερα καὶ σπουδαιότερα, ἐν ᾧ συγχρόνως ηὔρυνετο
ὁ κύκλος τῆς ἐνεργείας αὐτοῦ. Διὰ τοῦτο δικαίως ὁ Μάρκος Ρενιέρης,
ἀναλαμβάνων τὸ ἐπιὸν ἔτος, τὴν 10 Ὀκτωβρίου 1870, τὴν ἔδραν τοῦ
ἐπιτίμου προέδρου τοῦ Παρνασσῶ, ὑπεμίμησκε τοὺς ἐταίρους ἐν μέσῳ
γενναίων ἐνθαρρυντικῶν λόγων τὸν στίχον τοῦ Λατίνου ποιητοῦ

Homo sum et humani nihil a me alienum puto

χορηγῶν τὴν συμβουλήν, ὅτι ὀφείλουσι πρὸ πάντων, περὶ τὰ πάτρια
καὶ ἑλληνικὰ ἀσχολούμενοι, ταῦτα πάντοτε ὡς ἴδιον αὐτῶν κτῆμα νὰ
ἔχωσι πρὸ ὀφθαλμῶν. Ὑπὸ ταιαύτην δ' ἐννοιαν δικαίως προσέθετεν, ὅτι
τὸν στίχον ἐκεῖνον τοῦ Τερεντίου ἔδει «ἡμεῖς οἱ Ἕλληνες ἐν τῇ Ἑλ-
»λάδι ἡμῶν ὡς ἐν μικρᾷ ἀρτιπαγεῖ ἀνθρωπότητι οὕτω νὰ παραφράσω-
»μεν Ἕλληνας εἶμι καὶ οὐδὲν ἑλληνικὸν ἐμαυτοῦ ἀλλότριον ἡγοῦμαι».

Οἱ λόγοι ἐκεῖνοι ὑπῆρξαν ἔκτοτε οἶονεὶ τὸ σύνθημα καὶ πρόγραμμα
τοῦ Συλλόγου. Πᾶν ὅ,τι ἑλληνικὸν καὶ πάτριον ὑπῆρξε τὸ ἔργον τοῦ
Παρνασσῶ, ὅστις ἐξηκολούθησε μὲν νὰ ὀνομάζεται Φιλολογικὸς Σύλλο-
γος, ἀλλὰ μόνον ἐξ εὐλαθείας πρὸς τὴν πρώτην ὀνομασίαν, ἣν ἔδωκεν
αὐτῷ οἱ ἰδρυταί· ἀληθῶς δ' ἐτράπη ὁδοὺς πολλὰς, ἀγόμενος ὅπου ἔφερον
αὐτὸν ὅτε μὲν κοινωνικαί, ὅτε δ' ἐθνικαὶ ἀνάγκαι, προσπαθῶν νὰ πλη-
ρῶσῃ τὰ κενά, ὅσα εἶχεν ἀφήσει μακρὰ τοῦ παρελθόντος ἀμεριμνησία,
εἰςηγούμενος πᾶσαν νέαν ἰδέαν, ἣτις ἐφαίνετο δυναμένη νὰ ὀριμάσῃ,
τολμηρὸς ἐπιχειρῶν καὶ ἐπιτυγχάνων ὅσα εἶχον ἄλλοτε ἀποτύχει, θαρ-
ραλέος ἐνδεικνύων τὴν ὁδὸν τοῦ μέλλοντος εἰς πᾶν ὅ,τι ἄλλοι ἠθέλον
δειλιάσει νὰ ἐπιχειρήσωσιν. Ἐν τοιούτῳ δὲ σκεδασμῷ ἰδεῶν καὶ σχε-
δίῳ, ἐπιχειρήσεων καὶ πόθων ἤρχοντο ὦραι, καθ' ἃς ἠδύνατο νὰ νομι-
σθῆ, ὅτι ὁ Παρνασσὸς δὲν ἦτο κἄν εἰκράνος ὡς τὸ ὀμώνυμον ὄρος τῶν
Μουσῶν, ἀλλὰ τις μυριοκέφαλος. Καὶ ὁμῶς τὰ πράγματ' αὐτὰ ἀπέδει-
ξαν, ὅτι ὑπῆρχεν ἐν τῇ ὄλῃ τοῦ Συλλόγου πολυποικίλῳ δράσει μία κε-
φαλὴ καὶ πρὸ πάντων μία καρδιά, καὶ τὰ κατὰ τὸ φαινόμενον πολύ-

πλοκα ἐκεῖνζ νήματα συνεστρέφοντο εἰς μίαν ἀγαθίδα, συνήγοντο εἰς μίαν ἰδέαν, τὴν ἰδέαν τῆς κοινωνικῆς καὶ ἐθνικῆς προόδου.

Πρὸς κλεψύδραν σήμερον λέγων δὲν δύναμαι ν' ἀπασχολήσω ὑμᾶς ἐνταῦθα ἐπὶ μακρόν, ἀπαριθμῶν τὰ ποικίλα ἔργα, ὧν ἐπελήφθη ὁ Παρνασσός ἀπὸ τῶν ἡμερῶν, καθ' ἃς ἔγεινε δημοσιώτερος αὐτοῦ ὁ βίος, καὶ ἀναγράφων τ' ἀγαθὰ, ὧν πρόξενος ἔγεινε τῇ παρ' ἡμῖν ἐπιστήμῃ καὶ τῇ κοινωνίᾳ. Πολλὰ τῶν κοινωνικῶν ἐθίμων, ἅτινα δι' αὐτοῦ τὸ πρῶτον εἰσῆχθησαν, ἔγειναν ἔκτοτε κοινὸν τῆς κοινωνίας χρῆμα, ὥστε οὐδέ τις γνωρίζει πλὴν ἡμῶν τῶν πρώτων εἰσηγητῶν, ὅτι καὶ ταῦτα εἰς τὴν ἡμετέραν ὀφείλονται πρωτοβουλίαν. Ὅταν σήμερον, διὰ ν' ἀναφέρω τινὰ μόνον τῶν ὅλως λανθανόντων, καὶ αὐτοῦ τοῦ ἀσημοτάτου τῶν νεκρῶν τὸ φέρετρον καλύπτῃ ἀναξίων στεφάνων ἔσμός, δὲν λησμονοῦμεν ἡμεῖς, ὅτι ἡ εὐλαβῆς ἡμῶν νεότης κατέθηκε τὸ πρῶτον ἐν Ἀθήναις νεκρικὸν στέφος, καὶ τὸ κατέθηκεν ἐκεῖ ὅπου ἤξιζεν, ἐπὶ τὴν σορὸν τοῦ μεγάλου ναυμάχου, ὅστις ἂν δὲν ἐκαλεῖτο Κανάρης, θὰ ἐκαλεῖτο Κεραυνός. Καὶ ὅταν σήμερον βλέπωμεν τὰς προθήκας τῶν ἐν ταῖς μεγάλαις ὁδοῖς τῆς πρωτεύουσῃς ἐργαστηρίων μεταβαλλομένας εἰς πρόχειρα γραφικῆς μουσεῖα καὶ ἀκούωμεν ὅτι διενεργοῦνται καλλιτεχνικαὶ ἐκθέσεις, ἐνθυμούμεθα χαίροντες, ὅτι ἡμεῖς ὑπήρξαμεν οἱ πρώτοι σκευάσαντες ἐκ τῶν ἐνόντων εὐπρεπῆ στέγην, ὅπως συναγάγωμεν ἐπὶ τὸ αὐτὸ εἰς κοινὴν θέαν τὰ προϊόντα τοῦ ἑλληνικοῦ χρωστήρος καὶ τῆς ἑλληνίδος σμίλης καὶ δώσωμεν τὰ προσήκοντα ἀριστεῖα εἰς τοὺς δοκιμωτάτους τῶν παρ' ἡμῖν καλλιτεχνῶν. Ἀλλὰ μὴ καὶ οἱ φιλανθελῆς τοῦ ἰοστεφάνου ἄστεως δὲν χρεωστοῦσιν εἰς τὸν Παρνασσὸν τὴν μείζονα ἀνάπτυξιν τῆς πρὸς τὰ ἄνθη εὐγενοῦς ἀγάπης τὴν ἐπελθοῦσαν διὰ τῶν ὑπ' αὐτοῦ διοργανωθεισῶν ἐκθέσεων ἀνθῆων; Καὶ ἄλλου δὲ ἀγαθοῦ εἰσηγητῆς ἔγεινεν ὁ Παρνασσός, τῶν εὐεργετικῶν χορῶν, δι' ὧν δὲν ἐπετεύχθη μόνον ἡ εὐκόλος εἰσπραξις ἀφθόνου χρήματος ὑπὲρ σκοπῶν ἀγαθοεργῶν, ἀλλὰ πρὸς τῇ θεραπείᾳ τῶν ἀναγκῶν τῆς φιλανθρωπίας ἐλύθη καὶ ζήτημα κοινωνικὸν ἄξιον λόγου, καὶ προήχθησαν τὰ ἦθη τῆς κοινωνίας εἰς σημεῖον ἐμφαντικὸν μεγάλης προόδου.

Καὶ ταῦτα μὲν καὶ τὰ τοιαῦτα πράττων ὁδοῦ πάρεργον ὁ Παρνασσός συνήργησεν ἀνεπαίσθητως εἰς χειροηθεστέραν τοῦ κοινωνικοῦ καθεστῶτος εὐστροφίαν καὶ εὐκαμψίαν. Πολλὰ δὲ καὶ ἄλλα ἔργα ἐπεχείρησεν ἀποσκοποῦντα εἰς τὴν ἐπιστημονικὴν παρ' ἡμῖν ἀνάπτυξιν καὶ τὴν καλλιέργειαν τῶν τεχνῶν καὶ τὴν κοινωνικὴν εὐεστίᾳ, ἅτινα φαίνεται ἔπειτα ἐγκαταλιπῶν. Ἀλλ' ἡ φαινομένη αὕτη ἐγκατάλειψις εἶνε δεῖγμα τραγὸν οὐχὶ τῆς ἀποτυχίας τῶν τοιούτων τοῦ Παρνασσοῦ ἐπιχειρήσεων

ἀλλὰ πολὺ μᾶλλον τῆς μεγάλης τοῦ Συλλόγου ἐπενεργείας καὶ ἐν αὐτοῖς ταῖς ἔργοις, ὧν ἀκροθιγῶς μόνον ἤφατο.

Ἡ ἐλληνικὴ κοινωνία ἐξεπλήσσετο ἴσως ἐνίοτε βλέπουσα τὸν Παρνασσὸν ὅτε μὲν ἀναλαμβάνοντα τὴν ἐκδοσιν ἀσμάτων, παραμυθίων, παροιμιῶν τοῦ ἐλληνικοῦ λαοῦ καὶ ἔπειτ' ἀφιστάμενον τοῦ ἔργου, ὅτε δὲ ἀνοίγοντα τὰς αἰθούσας αὐτοῦ εἰς μουσικὰς συναυλίας, αἵτινες κατόπιν διεκόπτοντο ἄλλοτε μὲν προκαλοῦντα καταλόγους συνδρομῶν ὑπὲρ οἰκοδομήσεως φυλακῶν καὶ μὴ συντελοῦντα τὸ ἔργον, ἄλλοτε δ' αἰφνης συμμετέχοντα ἐφ' ἅπαξ τῆς πνηγυρικῆς τελέσεως μεγάλης ἐκθέσεως τῶν μνημείων τοῦ ἱεροῦ ἀγῶνος ὅτε μὲν πανηγυρίζοντα δραματικούς διαγωνισμούς ἢ ἰδρύοντα δραματικὴν σχολήν, ὅτε δὲ καταρτίζοντα μουσικούς θιάσους, ἄλλοτε καθιδρύοντα μετεωρολογικούς σταθμούς καὶ μὴ συνεχίζοντα ἐφεξῆς τὴν τοιαύτην δρᾶσιν.

Τοιαῦτα ἐπιχειρῶν ὁ Σύλλογος ἤθελε μόνον νὰ δείξῃ ὅπόσον εὐρὺ ἦτο τὸ πρόγραμμά του, ὅπόσον μέγала κενὰ ὑπῆρχον ἐν τῇ ἡμετέρᾳ κοινωνίᾳ καὶ ἐν τῇ καθ' ἡμᾶς ἐπιστήμῃ. Ἐζήτει νὰ βάλῃ τὴν ἀφετηρίαν, νὰ ἐκκρούσῃ τὸν πρῶτον σπινθῆρα τοῦ θάρρους καὶ τὴν πρώτην ἐλπίδα τῆς ἐπιτυχίας, ἐπιτυχίας τόσῃ μᾶλλον ἀσφαλεστέρας, καθ' ὅσον ἡ κοινωνία ἀμέσως ἐνεστερνίζετο μετὰ πεπειθήσεως καὶ ἐνεκολπούτο μετ' ἀγάπης τὰς ὑπὸ τοῦ Παρνασσοῦ εἰς τὸ μέσον ριπτομένας ιδέας καὶ ἄσμενος ἀπεδέχετο ὡς ἀληθῶς πρακτέον ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον ὑπεδείκνυεν ὡς πρακτέον ὁ Παρνασσός. Ἄλλ' ἀφ' ἑτέρου πάλιν ὁ Παρνασσός χαίρων παρέδιδε πολλάκις τὰ ἔργα, ὧν εἶχε καταβάλλει τὰ πρῶτα θεμέλια, εἰς χεῖρας ἐμπειροτέρας, καὶ κλῶνες μικροὶ τῆς ἐνεργείας τοῦ ἡμετέρου Συλλόγου διεκλαδοῦντο εἰς πολυζήλους ἀσχολίας σωματείων εἰδικῶν, ποιούντων ἔργον ἐκεῖνο, ὅπερ εἶχε πάρεργον ὁ Παρνασσός. Οὕτω δυνάμεθα νὰ εἴπωμεν, ὅτι ὑπὸ τινὰ ἔποψιν ἀποφυάδες τοῦ Παρνασσοῦ εἶνε ὁ Δραματικὸς Σύλλογος, ἡ Φιλαρμονικὴ Ἐταιρία τῶν Φυλακῶν, ἡ Ἱστορικὴ καὶ Ἐθναλογικὴ Ἐταιρία, ὁ γλωσσικὸς σύλλογος «Κοραῆς» καὶ ἡ Ἐπιστημονικὴ Ἐταιρία. Καὶ αὕτη δὲ ἡ ἐπίσημος κυβερνητικὴ μέριμνα ἐπελήφθη πολλῶν ἔργων, ὧν τὴν ὁδὸν εἴχομεν κατὰ μικρὸν δι' εὐσταθοῦς προεργασίας προλειάνει. Πολλοὶ δὲ καὶ ἄλλοι τῶν ἐν Ἀθήναις, ἐν ταῖς ἐπαρχίαις καὶ ἐν τῷ ἐξωτερικῷ ἐλληνικῶν συλλόγων προσήρμωσαν καὶ αὐτὴν τὴν δρᾶσιν αὐτῶν εἰς τοὺς ἐξωτερικούς τύπους τοῦ κανονισμοῦ τοῦ ἡμετέρου συλλόγου.

Οὐδ' ἀνεγνωρίσθη ἡ συγκεντρωτικὴ αὕτη ἐνέργεια τοῦ Παρνασσοῦ ὀψὲ καὶ μόλις. ἀλλ' ἤδη ἀπὸ τοῦ ἔτους 1879, ὅτε ὁ Παρνασσός ἐδεξιώθη τοὺς ἀντιπροσώπους τοῦ ὑπ' αὐτοῦ συγκληθέντος συνεδρίου τῶν ἐλληνι-

κῶν συλλόγων. Δὲν ἦτο εὐκόλον βεβαίως νὰ μεταβληθῆ εἰς ἄφωνον μηχανὴν ἀπλῆς ἐγκρίσεως ἢ ἀποδοκιμασίας τῶν προταθέντων πολλῶν ζητημάτων ἢ κοινοβουλευτικῆ ἐκείνη ὀμήγυρις τῶν πληρεξουσίων ἐξήκοντα καὶ τριῶν συλλόγων καὶ ἐταιριῶν τῆς ἔσω καὶ ἔξω Ἑλλάδος. Ἀλλ' αἱ ζῶηραὶ τῶν ἀντιπροσώπων συζητήσεις ἐνεδείκνυον τὴν θερμότητα καὶ τὸ ἐνδιαφέρον τῶν ἐπασχολούντων αὐτοὺς ζητημάτων, ὧν τινὰ μὲν εἶχον ἤδη ἐλκύσει τοῦ Παρνασσοῦ τὴν μέριμναν, τινὰ δ' ἔγειναν ἔπειτα ἀντικείμενον τῶν ἀγώνων αὐτοῦ.

Ἡ πανελλήνιος δ' ἐκείνη ὀμήγυρις ἔγεινεν ἀφετηρία οὐ μόνον τῆς συσφίξεως στενοτέρων ἔκτοτε δεσμῶν μεταξὺ τῶν ἐνθερμοτάτων ἐν τῇ Ἀνατολῇ παραγόντων τῆς ἐκπαιδευτικῆς καὶ ἐθνικῆς κινήσεως, ἀλλὰ καὶ τῆς ἐν τῷ ἑλληνικῷ βασιλείῳ νομοθετικῆς μερίμνης περὶ παντοδαπῶν ζητημάτων, ἅτινα συνεζητήθησαν καὶ ἐμελετήθησαν προσηκόντως ἐν τῷ συνεδρίῳ. Πολλὰ δὲ τῶν βελτιώσεων τῆς τε δημοτικῆς καὶ τῆς μέσης ἐκπαιδεύσεως, ἢ ἀνάπτυξις τῆς γυμναστικῆς καὶ ὁ στενότερος σύνδεσμος τῶν διδασκάλων τοῦ ἔθνους τῶν διδασκόντων ἐν τε τῷ ἐλευθέρῳ κράτει καὶ ἐν ταῖς ὑποδοῦλοις ἑλληνικαῖς χώραις ὑπῆρξεν ἀπόρροια τῶν ἡμερῶν ἐκείνων, καθ' ἃς ὁ ἔσω καὶ ἔξω ἑλληνισμὸς ἔτεινον τὰς χεῖρας πρὸς ἀλλήλους καὶ ἀντήμεινον κοινὰς εὐχὰς καὶ κοινὰς πόθους ὑπὸ τὴν φιλόξενον στέγην τοῦ Παρνασσοῦ.

Ὅτε δ' ἐκλείσθησαν τοῦ πανελληνίου ἐκείνου συνεδρίου αἱ πύλαι, ὁ Παρνασσὸς δὲν ἐγαυρίασεν ἐπὶ ταῖς δάφναις, ἃς ἤρατο βλέπων προστρέχοντα εἰς τὴν φωνὴν τῆς κλήσεώς του ἀπανταχόθεν τῶν ἑλληνικῶν χωρῶν τὰ τέκνα τῆς πατρίδος. Εἶπερ ποτὲ καὶ ἄλλοτε συνησθάνθη τὰς πρὸς τὸ ἔθνος καὶ τὴν κοινωνίαν ὑποχρεώσεις αὐτοῦ, καὶ, σαφέστερον ἰδὼν διὰ τίνος λόγους ἐκτιμᾶται, καὶ τί ὀφείλει ἀκόμη νὰ πράξῃ, ἐνέτεινε τὰς προσπαθείας αὐτοῦ, ὅπως τῆς μὲν ἐκτιμῆσεως ἐκείνης ἀναδείξῃ ἑαυτὸν ὁσημέραι ἀξιώτερον, μὴ δευλιάσῃ δὲ πρὸς ἐκτέλεσιν τῶν ἐπαγγελιῶν, αἵτινες συνεδέοντο πρὸς τὴν ἐπιβολὴν του. Μὲ τὸ δάκρυ εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς καὶ μὲ τὴν λύραν εἰς τὴν χεῖρα ἔσπευσε πάντοτε πρόθυμος νὰ καταθέσῃ τὸν φόρον τοῦ σεβασμοῦ αὐτοῦ καὶ τῆς συγκινήσεως ἐν ταῖς ἡμέραις ταῖς μνημοσύνοις μεγάλων τοῦ ἔθνους νικῶν καὶ μαρτυρῶν, ἀλλὰ καὶ δὲν ἔπαυσεν ἐργαζόμενος δὴν δυνάμει, ὅπως προγάγῃ τὴν νεάζουσαν τῆς Ἑλλάδος ἐπιτημήν, ἐπικουρήσῃ εἰς τὴν ἀναστύλωσιν νόμων σωστικῶν καὶ ἀναδείξῃ πολίτας σεβομένους ἑαυτοῦ καὶ τὴν πολιτείαν ἐπ' ἀγαθῷ τῆς πατρίδος.

Ὁ τριπλοῦς δ' οὗτος σκοπὸς ἐπεδιώχθη διὰ τῶν δημοσίων μαθημάτων, ἐπιστημονικῶν ἐσπερίδων καὶ δημοσιευμάτων καὶ τῆς ἐν τοῖς ἐπι-

στημονικοῖς τμήμασιν ἐργασίας, διὰ τῆς ἐν τῷ νομικῷ τμήματι νομοθετικῆς προπαρασκευῆς, καὶ διὰ τῆς σχολῆς τῶν ἀπόρων παίδων.

Ἀληθῶς ἐνῶ τὰ λοιπὰ τμήματα τοῦ Συλλόγου θεωρητικῶς ἐπιλαμβάνονται τῆς ἐπιλύσεως ἐπιστημονικῶν ζητημάτων, ἅτινα διὰ τοῦ περιοδικοῦ τοῦ Συλλόγου καὶ ἄλλων δημοσιευμάτων γίνονται κοινὸν κτήμα, τὸ νομικὸν ἔχει καὶ πρακτικὴν διὰ τὸ κράτος χρησιμότητα. Ἐν αὐτῷ πολλάκι τὸ πρῶτον ρίπτονται ἰδέαι καὶ συζητοῦνται προτάσεις καὶ παρασκευάζονται ἐργασίαι, δυνάμεναι νὰ χρησιμεύσωσι καὶ χρησιμεύουσαι πολλάκις εἰς τὴν νομοθετικὴν μέριμναν τῶν ἐπιτετραμμένων τὴν κυβέρνησιν τοῦ κράτους. Διὰ ταῦτα δὲ τὴν ἄλλως ἀφανῆ καὶ ἄνευ ἐπιδείξεως συμβολὴν ταύτην τοῦ νομικοῦ τμήματος εἰς τὴν συμπλήρωσιν καὶ βελτίωσιν τῆς νομοθεσίας τοῦ κράτους θεωρῶ ἀξίαν ἰδίας ἐξάρσεως καὶ προαγωγῆς ἐκ μέρους τῶν κυβερνώντων, ὅταν μάλιστα ληφθῆ ὑπ' ὄψιν, ὅτι τοῦ τμήματος τούτου μετέχουσιν ἔξοχοι τῶν παρ' ἡμῖν νομομαθῶν.

Ἄλλ' ἢ ἐπιστημονικὴ τοῦ Συλλόγου δρᾶσις δὲν περιορίζεται εἰς τὴν ἐργασίαν τὴν ἐν τοῖς τμήμασιν, ἐξ ὧν ἀπορρέουσιν εἰδικαὶ συγγραφαὶ καὶ ἐν οἷς ἀνακοινοῦνται τ' ἀποτελέσματα πολλαπλῶν ἐρευνῶν ἀνδρῶν ἐπαιδόντων, ἀλλὰ συγκαταβαίνει μέχρι τοῦ πλήθους διὰ τοῦ περιοδικοῦ τοῦ Παρνασσῦ, τῶν δημοσίων ἀναγνώσμάτων καὶ τῶν λεγομένων ἐπιστημονικῶν ἐσπερίδων.

Τίς τῶν ἐν Ἀθήναις δὲν γνωρίζει τὸ δημόσιον τοῦτο βῆμα τοῦ Παρνασσῦ, ἐφ' οὗ ἐκ περιτροπῆς ἀντιπαρέρχονται οἱ ἀριστεῖς τοῦ λόγου καὶ οἱ ἐπίλεκτοι τῆς ἑλληνικῆς διανοίας καὶ καρδίας;

Πῶς ἐν τοιαύτῃ ἡμέρᾳ ἐπιστήμῃ διὰ τὸν Παρνασσὸν δυνάμεθα νὰ λησμονήσωμεν τοὺς προσφιλεῖς μας νεκρούς, τοῦ ἔθνους ἐπιφανεῖς λογογράφους καὶ ποιητάς, ὧν ἠκούσθη ἀπὸ τοῦ βήματος τούτου ἡ φωνὴ διδάσκουσα ἢ συγκινοῦσα;

Τίς ἐξ ἡμῶν θὰ λησμονήσῃ ποτὲ τὸν μελαγχολικὸν τῆς νεότητος ἡμῶν φίλον, τὸν ποιητὴν, οὗ ἡ φωνή, ἐξερχομένη μυχία ἀπὸ ἐγκάτων τετρωμένων, ἔψαλλε χαρακτηριστικώτατα τὸν Φανὸν τοῦ κοιμητηρίου Ἀθηνῶν, τὸν Δημήτριον Παπαρρηγόπουλον;

Ποσάκις δὲν ἠκούσθησαν ἀπὸ τοῦ βήματος τούτου οἱ ἁρμονικοὶ στίχοι τοῦ εὐγενοῦς Σπυρίδωνος Βασιλειάδου, οὗ ἡ ὠραία μορφή ἐφαίνετο ἀκόμη ὠραιότερα τὴν ἡμέραν, καθ' ἣν ἐξήγγειλεν ἐν τῷ Παρνασσῷ τὸ ἄριστον ἴσως τῶν ποιημάτων του, τὴν καταλογάδην μὲν γεγραμμένην, ἀλλὰ θερμῆς ποιήσεως μεστὴν ἐκείνην ἐκκλησίαν πρὸς τὴν πόλιν τῶν Ἀθηνῶν, ὅτε ὁ Παρνασσὸς ἀπεφάσισε νὰ σφίγξῃ εἰς τὰ στήθη μὲ

στοργήν γεννήτορος τοὺς ἀποβλήτους παῖδας τῶν ἀθηναϊκῶν οὐδῶν ;

Καὶ δὲν ἐδόνει ἠχηρὸς ἃ γέλωτος τοὺς τοίχους τῶν αἵθουσῶν μας, ὅτε ἤκούομεν τῆς μενιππειῶν τοῦ Ὀρφανίδου μούσης, τὰ σκώμματα, τοῦ Ὀρφανίδου, ὅστις εἶχε τὴν δύναμιν, ὅταν ἤθελε, νὰ ἐκπέμπη αἴφνης φλόγας ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν καὶ νὰ ἐξείρη ἀπὸ μέσου τοῦ γέλωτος τὰς ψυχὰς εἰς ὄργην καὶ μένος καὶ πόνον ἔθνικόν ;

Καὶ δὲν μετῆγεν εἰς ἄλλας ἡμέρας ἀναμνήσεων μεγάλων ὁ Γεώργιος Παράσχος, οὗ ἢ μὲν περιβολὴ ἐνεθύμιζε τὸν ἀγῶνα, ἢ δὲ λύρα ἔψαλλεν αὐτοῦ τὰ κλέα ;

Μὴ δὲν ἀνεπαύθη ἐδῶ, περιστοιχιζόμενος ὑπὸ τῆς ἀγάπης μας καὶ στηρίζων τὴν χεῖρα ἐπὶ τοῦ δικαίου στεφάνου μας, ὁ ἐμπνευσμένος ψάλτης τῶν Μνημοσύνων καὶ τοῦ Διάκου τὴν ἡμέραν, καθ' ἣν εἶχε συγκινήσει τὴν πόλιν ὅλην ἐκφωνήσας πρὸ τῶν πυλώνων τοῦ Πανεπιστημίου τὴν φρόνην του πρὸς τὸν Πατριάρχην ;

Ἐδῶ ἠκούσθη ἡ αἰμύλη φωνὴ τοῦ Εὐσταθίου Σίμου ἀνακοινοῦντος συνετῆς πολιτικῆς πείρας τὰ πορίσματα, ἐδῶ ἀντήχησαν τὰ σοφὰ οἰκονομικὰ διδάγματα τοῦ Ἰωάννου Σούτσου, ἐδῶ ἀνεγνώσθησαν αἱ φιλοσοφικαὶ διατριβαὶ τοῦ Θεοδώρου Καρούσου, αἱ ἱστορικαὶ ἐκ τοῦ ἀγῶνος ἀναμνήσεις τοῦ Ἰωάννου Φιλήμονος καὶ τοῦ Νικολάου Δραγούμη, αἱ φιλοσοφικαὶ ἐπὶ τῶν νόμων μελέται τοῦ Νικολάου Σαριπόλου. Ἐνταῦθα ἀφιέρωσαν πολυτίμους ὥρας τοῦ εἰς τὴν διαπαιδαγώγησιν τοῦ ἔθνους ἀφιερωμένου βίου των ὁ Λέων Μελάς καὶ ὁ Δημήτριος Μαυροκορδάτος, ἐδῶ ἐλάλησεν ἡ ἑλληνικὴ φιλοσοφία διὰ τῶν χειλέων τοῦ Πέτρου Βράϊλα.

Ἄλλὰ πῶς νὰ λησμονήσωμεν μάλιστα τοὺς τρεῖς ἐκείνους ἄνδρας, οὓς μόνον ὁ θάνατος ἠδυνήθη ν' ἀποσπάσῃ ἐκ τοῦ μέσου ἡμῶν, τὸν Κωνσταντῖνον Παπαρρηγόπουλον, τὸν Ἀλέξανδρον Πασπάτην, τὸν Ἀλέξανδρον Ραγκαβῆν ;

Ἐτριζεν αὐτόχρομα τὸ ἔδαφος τῶν αἵθουσῶν τοῦ Παρνασσοῦ, ὅτε ἠγγέλλετο, ὅτι τὸν λόγον ἔχει ὁ ἱστορικὸς τοῦ ἔθνους. Οἱ φλόγγοι αὐτοῦ, ἐξερχόμενοι ἠρεμαῖοι καὶ οἶονεὶ μυστηριώδεις ὡς ἀπὸ τάφων παλαιῶν ἐκορυφοῦντο βαθμηδὸν εἰς ὕψος καὶ ἐθερμκίνοντο καὶ ἐθερμκίνον καὶ ἐπάλλοντο καὶ συνεχίνου, ὅτε παρίστατο ἐνταῦθα μυσταγωγὸς τοῦ παρελθόντος καὶ διηγεῖτο μακρῶν τοῦ ἔθνους αἰώνων τὰς νίκας καὶ τὰ μαρτύρια.

Οἶονεὶ δὲ παραλλήλως πρὸς τὸν Παπαρρηγόπουλον ἔβαινεν ὁ Πασπάτης, ὅστις ἐγκατεβίβου ἐν τῇ Βυζαντίῳ τῶν αὐτοκρατόρων ὡς ἐν ἰδίῳ αὐτοῦ οἴκῳ, καὶ ἐγνώριζε καὶ αὐτοὺς τοὺς μικροτάτους τῶν ναύσκων καὶ

πάντα πύργον τῶν τειχῶν καὶ πᾶσαν γωνίαν τῶν ἀνακτόρων καὶ εἴ-
 ξευρε νὰ διηγῆται τὴν ἱστορίαν τῆς ἀλώσεως, ὡς ἂν εἶχε παραστῆ αὐ-
 τὸς μάρτυς αὐτόπτης τῆς μοιραίας ἡμέρας, καθ' ἣν ἔπιπτεν ὁ Κων-
 σταντῖνος πρὸ τῆς πύλης τοῦ ἁγίου Γωμανοῦ.

Καὶ συνεπλήρουν τὴν τριάδα ὁ κορυφαῖος αὐτῆς, ὁ Ἀλέξανδρος Ραγ-
 καθῆς, ὅστις ἔκρυπτεν ἀκόμη τῆς νεότητος τὸ πῦρ ὑπὸ τὰς λευκὰς χιό-
 νας, αἵτινες ἐχειμαζόν τὴν σοφίαν τοῦ κεφαλῆν. Ἀκούραστος καὶ ἀει-
 κίνητος κατέβαινε ἀπὸ τοῦ βήματος, οὗ ἦτο ὁ ἄριστος κόσμος, ἵνα
 τρέξῃ εἰς τὰ τμήματα, ἅτινα ἐκρέμαντο ἀπὸ τῶν χειλέων του ἐκεί-
 νων, ἐξ ὧν ἤκούετο ἡ αὐδὴ τριῶν ὄλων γενεῶν ἑλληνικῆς ποιήσεως καὶ
 ἐπιστήμης.

Βῆμα διατηροῦν ἐναύλους ἀκόμη εἰς τὰ ὧτα τοιαύτας ἀναμνήσεις δύ-
 ναται δικαίως νὰ ὀνομασθῆ τὸ πρῶτον μετὰ τῆς Βουλῆς καὶ τοῦ Πανε-
 πιστημίου δημόσιον βῆμα τῶν Ἀθηνῶν. Τὰς παραδόσεις δὲ ταύτας
 συνεχίζει ἡ χορεία τῶν ἐπιζώντων ἐταίρων τοῦ Παρνασσοῦ, οὓς δρών-
 τας καὶ κινουμένους ἐν μέσῳ ἡμῶν εἶνε περιττόν νὰ ὑπομνήσω ὀνομα-
 στί. Ἄλλως τοὺς γνωρίζετε καλῶς καὶ ὑμεῖς καὶ τὸ κοινὸν τὸ προσρέον
 ἐν συνωστισμῷ πυκνῷ πάντοτε εἰς τὴν αἴθουσαν ταύτην, ἧς ὁ μὲν φι-
 λάκαλος ἀρχιτέκτων ἠύρυνεν ὅση δύναμις τὰ μέτρα, ἀλλ' ἦν ὅμως ἀπο-
 δεικνύει στενὴν ἢ στοργὴ τῶν φιλακροαμῶνων πρὸς τὰ ἄριστα τῶν
 ἀκουσμάτων. Καὶ δὲν εἶχον ἄδικον διὰ τοῦτο οἱ ἐφορεύοντες τοῦ Συλ-
 λόγου ἐπιγράψαντες ἐπὶ τοῦ ὑπερθύρου τοῦ εἰς τὸ ἀκροατήριον ταῦτο
 ἄγοντος πυλῶνος τὸ ἀρχαῖον ρῆμα :

Τὰς μὲν πόλεις ἀναθήμασι, τὰς δὲ ψυχὰς μαθήμασι κοσμεῖν δεῖ.

Εἶνε ἀληθῆς χαρὰ ἡμῶν νὰ βλέπωμεν πληρουμένην ταύτην τὴν αἴ-
 θουσαν ὑπὸ τὸ ἄπλετον φῶς τῶν νυκτερινῶν αὐτῆς λαμπτήρων, ἀλλ' ἔτι
 μᾶλλον χαίρομεν ἀναλογιζόμενοι εἰς πνευματικῆς πανδαισίας γινόμεθα
 χορηγοὶ εἰς τοὺς διψῶντας ἀκουσμάτων τερψιθῶμων καὶ διδαγμάτων
 ἐπωφελῶν, κόπτοντες εἰς κέρματα τὸν ἀπεσθον χρυσὸν τῆς ἐπιστήμης
 καὶ παρέχοντες αὐτὸν εἰς τὰ πλήθη. Ἐν τῷ οὐδετέρῳ τούτῳ ἰατρείῳ
 τῆς ψυχῆς, οὗ τὰς πύλας οὐδέποτε ἠδυνήθη νὰ ἐκθιάσῃ ἢ ἀνά τὰς ὁδοὺς
 μαινομένη πολιτικὴ θύελλα, συναντᾶται ἡ γηραιὰ ἐπιστήμη μετὰ τῆς
 νεαζούσης φιλομαθείας, ὁ ἐργάτης ὁ ζητῶν πνευματικὸν ἐπιδόρπιον ὡς
 ἀνάπαυλαν κοπιώδους ἡμέρας μετὰ τοῦ ἀκαδημαϊκοῦ πόλιτου τοῦ ζη-
 τοῦντος ἐνταῦθα τὴν συμπλήρωσιν τῶν ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ διδαγμά-
 των, τὸ φύλον τῆς δράσεως μετὰ τοῦ φύλου τῆς καλλονῆς. Καὶ ὅτε μὲν
 κυμαίνει ἡ ποίησις στήθη εὐπαθῆ, ὅτε δὲ στάζει βάλσαμον παρηγορίας

εἰς νὰς ψυχὰς κηρυττόμενος ὁ θεῖος λόγος, ὅτε δ' ἐκπλήττουσιν ἀποκαλυπτόμενα τὰ θαυμάσια τῆς φύσεως, ἄλλοτε δ' ἀναπτύσσονται τὰ σοφὰ διδάγματα τῆς Θέμιδος καὶ τοῦ Ἀσκληπιοῦ, ἢ ἐκτίθενται οἱ κανόνες τῆς στρατιωτικῆς τέχνης· ἄλλοτε μετάγουσιν οἱ ρήτορες τὸ ἀκροατήριον εἰς χώρας ἀγνώστους ἢ εἰς ἀποκεκρυμμένας διὰ τὰ ὄμματα τῶν πολλῶν γωνίας τῆς ἐλληνικῆς πατρίδος· ὅτε μὲν παρέχονται πρακτικαὶ ὁδηγίαι ἀπορρέουσαι ἐκ τῆς σοφίας τῶν κοινωνικῶν ἐπιστημῶν, ὅτε δὲ φρονηματίζονται οἱ ἀκροαταὶ ὑπομιμνησκόμενοι τὸ κάλλος τῆς ἀρχαίας ἐλληνίδος τέχνης, τὴν δόξαν καὶ τὰ καθήκοντα τοῦ παρελθόντος, τὰς ἐπαγγελίας τοῦ παρόντος, τοῦ μέλλοντος τὰς ἐλπίδας. Τίς οἶδε δὲ πόσων πολλάκις ὑγραίνονται ἐνταῦθα νέων οἱ ὀφθαλμοὶ καὶ ποῖον ἀφίχουσι τῶν ρητόρων οἱ λόγοι κέντρον εἰς τὰς ψυχὰς νεαρῶν ἀκροατῶν συνεργουμένων ἐνταῦθα ἐκ πάσης γωνίας τῆς ἐλληνικῆς γῆς, οἵτινες παριστάμενοι ἐνταῦθα φιλόστορες, φιλομαθεῖς, ὠχροί, συγκεινημένοι θὰ ἐνθυμῶνται αὖριον, ἀπερχόμενοι εἰς ἐλληνικὰς πατρίδας, ὅπου εἶνε δέσμιος ὁ λόγος, ὁποῖων διδαγμάτων παρέστησαν ἀκροαταὶ ἀπὸ τοῦ ἐλευθέρου βήματος τοῦ Παρνασσοῦ ἐν τῇ ἐλευθέρᾳ μητροπόλει τῶν Ἑλλήνων, συνακρωμένης πολλάκις αὐτῆς τῆς ἐλληνικῆς βασιλείας.

Ἐνῷ δ' ἐπὶ τῆς κορυφῆς ταύτης τοῦ Παρνασσοῦ προσφέρομεν τὴν εὐλαβῆ ἡμῶν θυσίαν εἰς τὰς ἀρχαίας Μούσας, κάτω ἐπὶ τῶν προπόδων προσεθήκαμεν εὐπαγῆ βωμὸν εἰς τοῦ χριστιανικοῦ κόσμου τὴν μυρόβλητον Μοῦσαν, τὴν Φιλανθρωπίαν. Τίς Ἀθηναῖος ἀστὸς ἢ πάροικος Ἑλληνα εἰσεχώρησέ ποτε εἰς τὸ ἰσόγειον τοῦ καθιδρύματος τούτου τῶν Μουσῶν τέμενος χωρὶς νὰ συγκινηθῆ; Ἡ ζωὴ τῆς πόλεως, ἡ ἀνερμάτιστος καὶ πολυθόρυβος παιδικὴ ἡλικία τῶν ἀθηναϊκῶν ρυμῶν καὶ πλαταιῶν σιγᾶ μετὰ τῆς ἡμέρας δουμένης, καὶ ὁ θόρυβος ἐκεῖνος ὄλος ὁ πολύθρους μεταβάλλεται κάτωθεν ταύτης τῆς αἰθούσης εἰς βόμβον ὑπόκωφον, βόμβον μελισσῶν προσκειμένων εἰς τῆς μαθήσεως τὰ ἄνθη. Εἶνε οἱ ἀπόβλητοι παῖδες τῶν ὁδῶν, εἶνε ἡ ἀνηθὸς θητικὴ πανσπερμία, ἣν ἐξερεύγεται τὸ ἐλληνικὸν σύμπαν εἰς τὰς στενωποὺς καὶ τὰ κατώγεια τῶν Ἀθηνῶν, εἶνε οἱ ἐπίγονοι τῶν πλανοδίων, ἀνιπτοπόδων καὶ χαμαιευνῶν παροίκων τοῦ κρημισθέντος Ὀρολογίου τοῦ Ἑλγίνου, εἶνε οἱ ἄποροι παῖδες, εἶνε τὰ τέκνα μας. Τὰ εὖρομεν γυμνά καὶ τὰ ἐνεδύσαμεν, τὰ εὖρομεν ἐσπιλωμένα καὶ τὰ ἐλούσαμεν· ἀνυπόδητα τὰ ὑπεδήσαμεν· νοσοῦντα τὰ ἐθεραπεύσαμεν· ἐσκοτισμένα τὴν διάνοιαν τὰ ἐφωτίσαμεν· διὰ τοῦ φωτός τῆς παιδείας καὶ τῆς ἀληθείας, καί, πονοῦντες ὑπὲρ αὐτῶν, ὑπὲρ ἡμῶν αὐτῶν, ὑπὲρ τῆς κοινωνίας, ἐκαθήραμεν τῆς ψυχῆς τῶν τὸν ῥύπον. Χειροκροτήσατε τὸ ἔργον μας.

«Τὰ παῖδιά ταῦτα, ἔγραφεν ὁ Βασιλειάδης πρὸς τοὺς πολίτας τῶν Ἀθηνῶν τῷ 1872 ἐντεταλμένος ὑπὸ τοῦ Συλλόγου, τὰ παῖδιά ταῦτα οὐδέποτε ἴσως ἐθέορμανε μητρικὴ ἀγκάλη, οὐδέποτε ἤκουσαν χρηστὸν βένυ λόγον, οὐδέποτε ἐγνώρισαν τὴν εὐεργεσίαν τῆς πολιτείας, σπᾶνίως τοῦ πολίτου τὸ ἔλεος.

»Ἐν τούτοις τὰ παῖδιά αὐτὰ θὰ γίνωσι μίαν ἡμέραν εἰκοσαετῆ, ὠτριακονταετῆ, τεσσαράκοντα ἐτῶν, ἐργάται τῆς κοινωνίας ὡς τεχνουργοί, ἐργάται τῆς πολιτείας ὡς ἐκλογεῖς, ἐργάται τῆς οἰκογενείας ὡς πατέρες· πολλάκις ἐργάται τῆς ἀπάσης πατρίδος ὡς στρατιῶται.»

Ἡ ὠραία ἐκκλησις τοῦ Παρνασσοῦ συνεχλόνησε τὰς εὐαίσθητους ψυχὰς τῶν ἀστῶν τῆς πρωτευούσης, καὶ τὸ παράδειγμα αὐτῆς ἠκολούθησαν πολλοὶ τῶν ἐπαρχιῶν· ἀναθέτουσαι τὴν διεύθυνσιν τοῦ ἔργου εἰς τὸν Σύλλογον, ὅστις ἀνεδείχθη ὁ πατὴρ τῶν ἐγκαταλελειμμένων τέκνων. Ἡ δ' ἐπιμονὴ τοῦ Παρνασσοῦ ὑπερενίκησε τὰς δυσκολίας, δυσκολίας ἐξ ἐλλείψεως χρήματος, δυσκολίας ἐξ ἀντιδράσεως τῶν σωματεμπόρων, οἵτινες εἶχον συμφέρον νὰ πλουτίζωνται ἐκ τῆς ἐργασίας τῶν ἀπροσταυτῶν μικρῶν. Ἡ κυβέρνησις, οἱ πλούσιοι, οἱ δῆμοι, γενναῖοι διαθέται ἔδωκαν τὸ χρήμα, καὶ ὁ Παρνασσὸς κατέβαλεν ἀληθῆ φιλοστοργίαν μητρὸς, ὅπως περισυναγάγῃ τοὺς ἀποκλήρους τῆς κοινωνίας τρωγλοδύτας ἀπὸ τῶν κρυπτῶν, ἐν αἷς ἐνεφώλευον, καὶ δώσῃ εἰς αὐτοὺς βιβλία καὶ διδασκάλους, ταμιεύσῃ ἐπικερδῶς τὸ περίσσευμα τῆς ἐντίμου αὐτῶν ἐργασίας, χορηγήσῃ εἰς αὐτοὺς παιδείαν ὅση ἀναγκαῖα καὶ ἠθικὴν ὅσον ἐνεστί πλείστην.

Ἡ δικαιοσύνη τῆς πατρίδος εὐεργετεῖ τὴν κοινωνίαν καὶ εἶνε ἀξία πάσης τιμῆς, ὅταν ἀνευρίσκουσα τιμωρῆ προσηκόντως καὶ ἓνα μόνον ἐγκληματίαν. Ἀλλὰ τί νὰ εἴπωμεν περὶ τοῦ ἡμετέρου ἔργου, δι' οὗ πλήσσει αὐτὴ ἡ φωλεά, ἐξ ἧς ἔμειλλον νὰ στρατολογῶνται ἀνεπαισθήτως κατὰ δεκάδας καὶ ἑκατοντάδας οἱ λυμεῶνες τῆς κοινωνίας; Τίς ἱεροκήρυξ ἢ ποία φυλακὴ θὰ ἠδύναντο ν' ἀποδεκατίσωσι τὸ ἐγκλημα διὰ τρόπου τόσο ἐυαγγελικοῦ, τόσο ἐθνικοῦ, τόσο τελεσφόρου, ὅσον ἡ μέθοδος, ἣτις ἐφαρμόζεται διὰ τῆς σχολῆς τῶν ἀπόρων παίδων Ἀθηνῶν; Τίς δύναται ν' ἀναμετρήσῃ εὐκάλως ὅποιας πρακτικῆς καὶ ἐθνικῆς προόδου παράγοντες εἶνε οἱ χίλιοι κατ' ἔτος παῖδες οἱ φοιτῶντες εἰς τὴν ἡμετέραν ἐνταῦθα σχολὴν, ὧν ἀνοίγομεν τοὺς ὀφθαλμοὺς καὶ μαλάσσομεν τὴν καρδίαν; Καὶ δὲν εἶνε ἐπαρκὴς τοῦ κοινωνικοῦ τούτου εὐεργετήματος ἀναγνώρισις ἢ προθυμία, μεθ' ἧς αἱ ἐπαρχίαι ἔσπευσαν ν' ἀποκτήσωσιν ἀφιδρώματα τῆς ἐνταῦθα σχολῆς; Καὶ δὲν εἶνε τιμὴ ἡμῶν καὶ χαρὰ, ὅτι μία τούτων τῶν ἐπαρχιακῶν σχολῶν, ἡ τῆς Σύρου, προήχθη

ἐπὶ τοσοῦτον, ὥστε ἠδυνήθημεν μετὰ πεποιθήσεως νὰ δώσωμεν εἰς αὐτὴν τὰς εὐχὰς ἡμῶν καὶ τὰς εὐλογίας καὶ χειραφετήσωμεν ὡς αὐτοτελές καὶ αὐταρκές ἴδρυμα, ἀναγνωρίζον εὐλαβῶς, ὅτι εἶνε τέκνον ἡμῶν, ὡς ἡ θυγάτηρ, ἣτις εὐγνωμόνως ἐνθυμεῖται τὴν στοργὴν τῶν γονέων καὶ ὅταν πῆξῃ ἴδιον οἶκον;

Διὰ ταῦτα, περὶ ἀνάντες βίον εἰκοσιπενταετῆ καὶ ἀναμνησκόμενοι σήμερον τῆς κοινωνικῆς προόδου, ἧς ἐγείναμεν εἰσηγηταί, καὶ τῶν ἐπιστημονικῶν ἔργων, ἅτινα ἐτελέσαμεν, δικαίως καὶ μετὰ καυχήσεως στρέφομεν τοὺς ὀφθαλμοὺς καὶ πρὸς τὰς χιλιάδας τῶν τιμίων πολιτῶν, ἃς ἐσπείραμεν ἀνὰ πᾶν τὸ ἐλληνικόν, τελοῦντες εἰς τὴν κοινὴν πατρίδα τὸν εὐπροςδεκτότατον τῶν φόρων, καὶ ἐν μέσῳ τῆς χαρᾶς ἡμῶν λείδομεν δάκρυ εὐγνωμοσύνης ἀνυποκρίτου ἐπὶ τοῦ τάφου πάντων ἐκείνων, ὅσοι τὸν θάνατον ἑαυτῶν ἠρωμάτισαν διὰ τῆς πρὸς τοὺς ἀπόρους ἡμῶν παιῶν εὐεργεσίας.

Χαίρομεν δὲ ἀναλογιζόμενοι, ὅτι μόνον ὁσίας δίκην παρέστη ἡ ἀνάγκη νὰ ὑπομνήσω ὑμᾶς ἐγὼ δι' ὀλίγων σήμερον τὸν βίον τῆς πρώτης τοῦ Παρνασσοῦ εἰκοσιπενταετίας. Ὅτι ἄριστα γνωρίζετε τί ἐπράξαμεν, μαρτυρεῖ ἡ πρόθυμος εἰς τὴν ἡμετέραν ἑορτὴν συμμετοχὴ ἀπάντων τῶν ἐλληνικῶν τε καὶ ξένων ἐν Ἀθήναις συλλόγων καὶ τῶν ἐταιριῶν καὶ τοῦ ἀνωτάτου τῶν Ἑλλήνων πανδιδακτηρίου. Ὅτι τὸ ἐλληνικὸν σύμπαν ἐπευφημεῖ εἰς τὸ ἡμέτερον ἔργον ἀποδεικνύει ἡ ἐνταῦθα σήμερον συρροὴ τῶν ἀντιπροσώπων τῶν ἔξω τῆς ἐλευθέρως Ἑλλάδος σωματείων, μεθ' ὧν ἔχομεν παρεμφερῆ τὸν σκοπὸν καὶ κοινούς τοὺς πόθους. Ἐπιστέφει δὲ τῆς ἡμετέρας τελετῆς τὴν χαρμοσύνην ἡ ἐνταῦθα παρουσία τῶν ἀνωτάτων τοῦ κράτους λειτουργῶν καὶ τοῦ εὐθαλοῦς ἐκείνου βλαστοῦ τοῦ ἡγεμόνος, ἐν καυχώμενος ὁ Παρνασσὸς δικαιούται νὰ καλέσῃ οὐ μόνον ἀντιλήπτορα τοῦ ἔργου αὐτοῦ, ἀλλὰ καὶ συνεργάτην.

Ἀλλὰ τοιαύτη συνέλευσις πάνδημος δὲν παρέχει μόνον τιμὴν εἰς ἡμᾶς ἐπιβάλλει καὶ ὑποχρεώσεις. Τὰς δὲ ὑποχρεώσεις ταύτας καὶ ἐννοοῦμεν καὶ θέλομεν νὰ ἐκπληρώσωμεν, ἀναλογιζόμενοι, ὅτι τὰ ἰωβιλαῖα εἶνε σταθμοί, καθ' οὓς δὲν ἀνακεφαλαιοῦται μόνον τὸ παρελθόν, ἀλλὰ καὶ προχαράσσεται τὸ μέλλον. Μικροὶ τοῦ ἐθνικοῦ μεγαλείου καὶ τῆς κοινωνικῆς προόδου παράγοντες δὲν θὰ αἰσχύνωμεν τὸ παρελθόν ἡμῶν, ἀλλὰ θὰ ἐκτελέσωμεν τὸ ἡμέτερον καθήκον, ὅπου ἐτάχθημεν καὶ ὅπου θὰ ταχθῶμεν πάσῃ δυνάμει καὶ μετὰ στοργῆς πάσης, διατηροῦντες τὴν νεανικὴν ἀκμὴν, ἣν εἶχεν ὁ Παρνασσὸς ἐν τῇ πρώτῃ του νεότητι, ἠνωμένην μετὰ τῆς δράσεως, ἣν ἐπιβάλλει ἡ μέση ἡλικία, καὶ συνδεομένην μετὰ τῆς συνέσεως καὶ τῆς πείρας, ἣν προσκομίζει τὸ γῆρας.

Εὐτυχῶς καὶ αἱ τρεῖς ἡλικίαι ἀντιπροσωπεύονται ἐν τῷ ἡμετέρῳ Συλλόγῳ. Ἡμεῖς αἱ παῖδες τῶν ἄλλοτε ἡμερῶν ἀντιπαρήλθομεν ἤδη τὴν μέσσην τοῦ βίου ὁδόν, τῶν δὲ πρεσβυτέρων ἡμῶν τῆς χθῆς φίλων ἐλεύκανεν ἤδη τὴν κόμην ὁ χρόνος, ἀλλ' εἰς τὰς δύο ἡμῶν πρεσβυγενεπτέρας ἡλικίας προσέρχεται ὁσημέραι πυκνότερος ὄμιλος σθεναρῶν τῆς ἐπιστήμης νεομύστων.

Καὶ ὁμοιάζει οὕτως ὁ ἡμέτερος Παρνασσός τὸ ἐπώνυμον αὐτοῦ ὄρος, ὅπερ ἐπὶ μὲν τῆς κορυφῆς ἐπιφαίνει λευκὸν στέφανον χιόνων, κατὰ δὲ τὰς κλιτύας φέρει ἀδρούς λειμῶνας, τοὺς δὲ πρόποδας κομᾷ ὑπὸ θαλερῶν ἀνθυλλίων. Πρεσβύται δὲ καὶ ἄνδρες καὶ νεανίαι θὰ ἐνώσωμεν ἐν τῷ Παρνασσῷ τὰς δυνάμεις ἡμῶν εἰς μίαν δέσμην ἐπ' ἀγαθῷ τοῦ Συλλόγου, μνήμονες τοῦ αἰσωπέλου μύθου, ὡς ὑπήρξαμεν ἐπὶ εἰκοσιπέντε μέχρι τοῦδε ἔτη.

Τὴν ἠνωμένην δὲ ταύτην δύναμιν, ἣν προσεφέρομεν εἰς τὴν πατρίδα, νομίζομεν μὲν ἀρκούσαν νὰ προαγάγῃ τὰ ἔργα, ὧν ἔχομεν ἤδη ἐπιληφθῆ, εὐχόμεθα δὲ προοριζομένην νὰ θερμάνῃ καὶ θρέψῃ τὰς ἐλπίδας παντὸς τοῦ ἐλληνικοῦ. Τοῦτο σκοποῦμεν νὰ κηρύξωμεν ἐν τῇ ἀφρητηρίᾳ τοῦ νέου σταδίου, εἰς ὃ εἰσερχόμεθα σήμερον, ἐπιχειροῦντες τὸ προσεχές θέρος τὸν εὐελπιν ἡμῶν πλουῖν ἀνὰ τὴν ἐλληνικὴν Ἀνατολήν. Ὡς ἐπὶ νέας τινὰς Σαλαμινίας, πλείοντες δίκην θεωρῶν ἐστολισμένων διὰ μύρτου ἀθηναϊκῆς, θέλομεν νὰ κομίσωμεν εἰς τοὺς ἐλληνικοὺς συλλόγους τῆς Ἀνατολῆς τὸ εὐαγγέλιον, ὅτι αἱ Ἀθηναὶ θέλουσι νὰ εἶνε ἡ καρδία τοῦ ἐλληνικοῦ σύμπαντος καὶ ὅτι τῆς καρδίας ταύτης τῆς ἐλληνικῆς καρδία ἔχει τὴν φιλοδοξίαν νὰ γείνη ὁ Παρνασσός. Τὸ εὐχόμεθα καὶ τὸ θέλομεν, διότι βλέπομεν, ὅτι ἐγκλείομεν ἐντὸς τῶν κόλπων ἡμῶν ἀληθεῖς δυνάμεις, διότι αἰσθανόμεθα οὐκ ἄνευ τινὸς καυχήσεως, ὅτι ἐν τῷ Παρνασσῷ τῆς σήμερον ἀντιπροσωπεύεται ἡ Ἑλλάς τοῦ παρόντος ἢ μνήμων τοῦ παρελθόντος καὶ παρασκευάζεται τὸ μέλλον, ἢ Ἑλλάς ἢ ὄρωσα καὶ ἐργαζομένη, ἢ Ἑλλάς ἢ θέλουσα νὰ ζήσῃ καὶ μέλλουσα νὰ ζήσῃ.

Σπ. Π. Λάμπρος

